

С П Р А В К А

за научните приноси на доц. днк Веселин Иванов Тепавичаров, преподавател в Катедрата по етнология при Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски” за участие в конкурса за професор по Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, обявен в Д. В., бр. 65/16.08.2019 г.

Доказателствата за приносите са посочени в рамките на научния апарат към текста.

Научните приноси на доц. днк Веселин Тепавичаров тук ще бъдат разделени на два периода: 1. До неговата хабилитация като доцент през 2000 г. и 2. След хабилитацията до 2019 г., когато участва в конкурса за професор съгласно обявата в Държавен вестник, бр. 65 от 16.08.2019 г.

I. Приноси до хабилитацията като доцент

Тези приноси могат да се систематизират в следния порядък:

1. След като печели конкурса за асистент в Катедрата по история на БКП при Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”(по-нататък ИФ на СУ) през 1982 г. научните търсения на В. Тепавичаров са насочени към социалната политика на българската държава между двете световни войни. Израз на тези търсения е неговата дисертация за кандидат на историческите науки (понастоящем се нарича „доктор по...”),„Социалната политика на правителството на Александър Цанков 1923-1926 г”, защитена към Комисията по Нова и Най-нова история при Висшата атестационна комисия при МОН (по-нататък ВАК) през 1989 г.¹

Приносите съгласно рецензиите на проф. дин Георги Наумов и проф- дин Стефан Радулов са в следните насоки:

- 1.1. За първи път в българската историческа наука се предлага нова версия за отношението на държавата към представителите на бизнеса, като не се възприема традиционната теза на марксистическата историография, че всяка държавна власт в една буржоазна държава е власт на едрия капитал. В Първата глава на дисертацията убедително е доказано, че този постулат не се отнася да всяко правителство и, че правителството на проф. Ал. Цанков не води политика, съобразена само или предимно с интересите на най-едрия бизнес. Показано е с убедителни факти, че в немалко случаи решенията на правителството на парламентарното мнозинство на Демократическия сговор са в ущърб на едрия

¹ Вж. Тепавичаров, В., „Социалната политика на правителството на Александър Цанков 1923-1926, С., 1989. Дисертацията се съхранява в НАЦИД.

бизнес и дори, че държавната власт се опитва да налага на представителите на капитала своя политика на дирижиране на частните фирми. Това се прави с презумцията, че от техните печалби трябва да се възползват и други социални групи.

- 1.2. В дисертацията в цяла глава е защитена и тезата, че това правителство води и политика за защита на интересите на работническата класа и въобще на представителите на наемния труд в страната. Израз на това становище е трикратното увеличения на заплатите на работниците и държавните служители в рамките на управлението на правителството на Ал. Цанков, както и два много важни закона на българското социално законодателство от целия период на класическия капитализъм в България: Законът за общественото осигуряване от 1924 г. и Законът за осигуряването при безработица /1925 г./. Това становище на автора също е против наложената версия в българската историография, че буржоазната държава „а priori” е против интересите на работническата класа.
- 1.3. В дисертацията за първи с факти и богат архивен материал се показва и желанието на някои политически среди – главно на бившия Народния съговор и Военния съюз – да водят нова политика на дирижиране на икономиката в името на класовото и съсловно сътрудничество. Тази страна от политиката на въпросното правителство се интерпретира като влияние от „политическите моди” в Европа по това време и най-вече като заемка от социалната политика на италианския фашизъм. В текста на дисертацията обаче това обстоятелство не се използва като доказателство за определяне на режима на Ал. Цанков като фашистки, а като инструмент за „по-справедливото разпределение на националното богатство”.

Дисертацията на В. Тепавичаров не остава без отглас в българската историческа наука. Още през 1992 г. основната част от този текст е публикуван в съавторство заедно с някои изследователски търсения на доц. д-р Веселин Стоянов под заглавие „Политическата алтернатива юни 1923 – 4 януари 1926”². Приносите на В. Тепавичаров в тази книга и в неговия дисертационен труд след 1989 г. буквално променят редица съществуващи версии в българската историография относно периода между двете световни войни и са наложени в най-новата обща История на България (в три тома), публикувана през 1999 г.³ В бел. 26 към Втора глава от Дял Втори на тази авторитетна История на България/стр.436/ в тази връзка е отбелязано следното: *„Изложението оттук нататък за икономическата и социална политика на първото съговористко правителство се основава главно на задълбоченото проучване на В. Стоянов, В.*

² Вж. Стоянов, В., В. Тепавичаров, Политическата алтернатива юни 1923.4 януари 1926 г.,С.,1992. Академично издателство на СУ „Св. Климент Охридски”.

³ Вж. подробно: Стателова, Ел., Ст. Грънчаров, История на България в три тома. т.III, История на Нова България 1878-1944 г.,С.,1999, Изд. „Анубис”, стр.409-412.

Тепавичаров, Цит съч.(цитира се въпросната съвместна монография на посочените двама автори), стр. 330 и сл.”. А това са страниците, чийто автор е В. Тепавичаров.

След като през 1990 г. гл. ас. д-р В. Тепавичаров става част от Катедрата по етнология при ИФ на СУ, неговите изследователски търсения са насочени към традиционната политическа българска култура. Неговите приноси в тази насока са следните:

1. За първи път в българската етнологична наука са публикувани статии за традиционната властова система в България: кои са генераторите на власт в българския традиционен /селски/ колектив; как функционира и какви са целите на тази управленческа система и как тя се вписва в управлението на България след 1978 г; как тази система стимулира съжителството и разбирателството между различните етнически и религиозни групи в България и най-вече съжителството между християни и мюсюлмани.⁴
2. За първи път се прави академичен принос и как традиционната властова система у нас се инкорпорира в модернизиралите се властови отношения на локално ниво в годините след Втората световна война.⁵
3. Научен принос представлява и студията на В. Тепавичаров относно идейния реkvизит на протестиращите български граждани през януари и февруари 1997 г.⁶ Това на практика е и първата студия, интерпретираща някои аспекти от политическата култура на привържениците на СДС чрез изследване на лозунгите и символите на протеста: привързаност към свободата и демокрацията; демонстриране на принадлежност към зараждащото се гражданско общество у нас; ясна заявка за принадлежност към европейското демократично пространство
4. Единствен е съществен принос е и студията за формирането на личните земеделски стопанства в годините на социализма в планинските и

⁴ Вж. подробно: Тепавичаров, В., Някои проблеми на традиционната потестарно-поселищна структура сред помашката общност в Западните Родопи в началото на ХХ век – В: Етническата картина в България(Проучвания 1992 г.), „Проект за етнически взаимоотношения”, Принстън, САЩ, 1993, Издателство „Клуб 90”, стр.78-81. Статията заедно с целия сборник е издадена и на английски език(Вж. справката за публикациите на В. Тепавичаров от Общия списък под частта „Статии”,№ 3.2.). Също: Тепавичаров, В., Поселищна традиционна структура на властта в селищата със смесено население – В: Връзки на съвместимост и несъвместимост между християни и мюсюлмани в България, С.,1996, Комисия на Европейските общности, Международен център за проблемите на малцинствата и културните взаимодействия, стр. 286-295. Статията е преведена и на английски език и публикувана в авторитетното и реферирано списание „Етнология Балканика” през 1999 г., бр.3.(Вж. справката за публикации на В. Тепавичаров от Общия списък под частта „Статии”, № 3.4.).

⁵ Вж. подробно: Тепавичаров, В., Системи на локална власт в град Кърджали, С.,1998, Издателство „IMIR”, стр.41-72.

⁶ Вж. подробно: Тепавичаров, В., Януарският бунт`97: лозунгите и символите като идеен реkvизит – В: От лумпена до гражданина(Под редакцията на Л. Йорданова),С.,1997, Издателство „Буллукс”, стр.13-55.

полупланински райони.⁷ В тази публикация е представен механизмът по какъв начин се формират личните земеделски стопанства в планинските и полупланински райони след изграждането на ТКЗС в България и каква функция изпълняват тези малки икономически структури. Те се интерпретират като инструмент за съхраняването на традиционната стопанска култура на българите и като съществен елемент към усилията на хората в годините на социализма да си осигурят повече благоденствие на фона на стоковия дефицит в страната. Тези стопанства се разглеждат и като компонент за запазването на родовата солидарност чрез икономическата връзка село-град през призмата на взаимовръзката деца-родители.

5. Най-същественят принос до 2000 г. относно традиционните властови отношения е хабилитационния труд на В. Тепавичаров.⁸ Той представлява фундаментален принос за българските хуманитарни и социални науки относно механизмите и структурите, чрез които функционират родово-племенните общества. На базата на публикации на учени-теренисти от цял свят авторът посочва трите основни принципа, върху които се изграждат властовите отношения и управлението в родово-племенните общества: потестарните прерогативи на възрастта; управленческите прерогативи на хората, представляващи религиозните и магически култове в тези общества и привилегированата функция на мъжете. Така В. Тепавичаров се противопоставя на залегналите у нас постулати на марксизма, че отношенията на собственост имат базисна роля в управлението на въпросните общества.⁹ В този аспект авторът контрира марксистическото твърдение, че отсъствието на частна собственост в родово-племенните общества определя и техния безкласов произход. Чрез въпросния текст В. Тепавичаров показва наличие на класи и при тези общества, които обаче се обуславят не от формите на собственост, а от други културни сегменти, при това общовалидни за всички такива общества. Тази книга може да се счита и за една от първите, популяризираща политическата антропология у нас заедно с някои публикации на Милена Беновска-Събкова, Радост Иванова и превода на Жорж Баландие „Политическа антропология“.

⁷ Вж. подробно: Тепавичаров, В., Формиране на личните земеделски стопанства в България в планинските и полупланински райони – Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет, т.88, С., 1999, стр.211-249.

⁸ Вж. Тепавичаров, В., Потестарната култура в родово-племенните общества, С., 2000, ИК „Свят Наука“.

⁹ В тази връзка виж също: Тепавичаров, В., Зараждане на политическата етнология/антропология – Историческо бъдеще, бр.1-2, 1999, Издава Асоциация „КЛИО“, стр.133-141.

ПРИНОСИ СЛЕД ХАБИЛИТАЦИЯТА ЗА ДОЦЕНТ(СЛЕД 2000 ГОДИНА)

След 2000 година научните търсения на В. Тепавичаров си остават главно в областта на политическата етнология/антропология. Насочени са към политическата култура на българското общество след 1989 г. и най-вече към разглеждането на отделните групи на нашето общество през призмата на политическата етнология. Те могат да се систематизират в следния порядък:

1. Най-съществените приноси са по линия на обособяването на отделните политически групи в българското общество и тяхната характеристика. За какви групи става дума ?

1.1. Едни от тези групи са на привържениците на БСП и привържениците на сталинизма.¹⁰ В публикуваната статия са посочени основните политически ориентации на тези общности в Карнобатско и Сунгурларско. В общи линии обаче може да се твърди, че написаното за сталинистите и социалистите в Карнобатско и Сунгурларско е характерно за тези общности и в републикански мащаб. На базата на изследването на техните основни политически ориентации авторът осветлява важни страни от политическата култура на тези групи, които тук са определени като субкултури. Това е знак за висока степен на интензивност на техните политически възгледи и политическа идентичност, на силни кохезионни връзки и чувство за принадлежност към политическа общност. Именно тези характеристики според автора служат като знак за определяне на тези общности като субкултури или като принадлежащи към „политически етнос“ по мнението на някои социолози и политолози като Петър-Емил Митев, Андрей Райчев и Васил Гарнизов.

В студията се доказва още, че между социалистите и сталинистите не може да се слага знак за равенството, тъй като двете субкултурни общности имат различно виждане по редица въпроси на тоталитарния социализъм в миналото и по отношение на ленинско-сталинската идеология.

Статията въвежда в обръщение нова емпирична теренна етнографска информация. Тя е архивирана в Катедрата по етнология при ИФ на СУ и в Градския исторически музей „Д. Полянов“ в Карнобат. Това е първата статия в България, която интерпретира въпроса за политическите субкултурни общности като елемент от политическата култура на българските граждани.

1.2. По тази линия не може да се подмине и приносът на В. Тепавичаров по отношение на българския политически елит, който също се разглежда като

¹⁰ Вж. Тепавичаров, В., Политическите субгрупи на сталинистите и социалистите в Карнобатско и Сунгурларско в края на XX и началото на XXI век (етнологички очерк върху техните политически ориентации) – В: Култура на севернокарнобатските села – традиции и съвременност. Сборник в чест на проф. д-р Делчо Тодоров, Варна, 2008, Издателство „Зограф“, стр. 231-253.

обособена субкултурна общност. Тук във фокус са една студия,¹¹ една статия¹² и отделен пасаж в монографията на В. Тепавичаров „СДС – това съм аз (Политическа антропология та привържениците на СДС).¹³ В статията „Живковизмът...” се акцентира върху някои характеристики от политическата култура на посткомунистическия елит и особено придобитите от времето на социализма стереотипи да се управлява безконтролно и авторитарно. На основата на личността на дълго управлявалия ръководите на БКП и България Тодор Живков се извеждат и някои страни от културата на посткомунистическия елит.

Тази страна от културата на този елит се доразвива и в студията „Посткомунистическата олигархия...”, като този път са показани някои страни от управлението на тази върхушка и най-вече нейната политика да монополизира икономическия живот в страната с всякакви средства. Тази страна на посткомунистическата върхушка е разширена и в монографията на В. Тепавичаров „СДС – това съм аз...”.

1.3. По линия на субкултурните общности внимание заслужава и студията на В. Тепавичаров за по-голямата част от привържениците на ДПС и най-вече за българските турци.¹⁴ В студията се доказва, че субкултурния характер на тези хора се ръководи на първо място от спомените от т.нар. „Възродителен процес” от 1984-1989 г., т.е. от техния страх да не се повторят тези насилия. И в случая публикацията се основава на теренен етнографски материал и някои други източници, които също могат да се считат за емпиричен принос поради въвеждането и обръщение на нова информация. Посочва се още, че тази ориентация се обуславя и от съществуването на някои националистически партии като ВМРО, „Атака” и други, чийто политически език плаши българските мюсюлмани като цяло, в това число и българските турци.

1.4. В този аспект – приноси по отношение на понятието „политически субкултури” – може да се смята и статията на В. Тепавичаров за привържениците на Симеон

¹¹ Вж. Тепавичаров, В., Посткомунистическа олигархия и преходът в България . Етнокултурни аспекти – Трети международен конгрес по българистика. Пленарни доклади (Съст. Т. Попнеделев), С., 2014, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр. 55-76.

¹² Вж. Тепавичаров, В., Живковизмът като политическа субкултура (етнокултурни интерпретации върху понятието и неговото съдържание) – В: Университетски четения и изследвания по българска история. IV международен семинар Смолян, 11-13 май 2006 г. (Съставители Искра Баева и Пламен Митев), С., 2008, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр. 613-627.

¹³ Тепавичаров, В., СДС – това съм аз. (Политическа антропология на привържениците на СДС), С., 2018, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр. 351-356.

¹⁴ Вж. Тепавичаров, В., Съхраняването на етноконфесионалната идентичност като водеща политическа ориентация при труците в България след 1989 г. – В: Етнически и културни пространства на Балканите. Сборник в чест на проф. дин Цветана Георгиева, част II, Съвременност – етнологички дискурси (съст. Светла Иванова), С., 2008, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр. 41-74.

Сакскобургготски.¹⁵ На базата на богат изворов материал, включително и такъв от етнографски теренни проучвания на автора, са показани основните политически ориентации на монархистите в България и на привържениците на Симеон Сакскобургготски след 1989 г. Показани са още и динамиката на развитие на тези ориентации в резултат на действията на техния кумир и как се променят техните възгледи. Авторът отстоява възгледа, че „втурването“ на Симеон II в българската политика през 2001 г. реално е сложило край на групата на привържениците на монархизма, тъй като предприетите стъпки на бившия български монарх са били в противоречия с надеждите на неговите привърженици в България.

1.5. Най-съществения принос по отношение на темата за политическите субкултури обаче е трудът на В. Тепавичаров „СДС – това съм аз.“ Той е посветен на привържениците на СДС и приносните моменти в него могат да се систематизират в следните насоки:

1.5.1. В този труд в обръщение е въведена за първи път огромна емпирична информация и преди всичко теренен етнографски материал, събиран повече от 20 години от автора и екипи под негово ръководство. В обръщение е въведена и значителна архивна информация, както и материали от пресата. Така, че на първо време приносът е емпиричен.

1.5.2. В този труд се представя нова оригинална версия за понятието „политическа субкултура“ или „политическа субгрупа“.¹⁶ Авторът се противопоставя на становището, че всяка социална група е същевременно и политическа субкултура. Според неговата оригинална версия за „политическа субкултура“ може да се счита само общност, която притежава висока степен на интензивност на политическата идентичност, което я откроява сред останалите политически общности. Освен това според тази версия се изискват и сериозни кохезионни връзки, както и високо емоционално ниво при отстояването на водещи политически ориентации. В този ракурс авторът разграничава политическите субкултури от други политически общности, които нямат характеристиките на субкултура, а са само политическа група. Според обосновката на В. Тепавичаров политическата идентичност на политическите субкултурни общности трябва да бъде наравно или поне твърде близо до интензивността на националната/етническата

¹⁵ Вж. Тепавичаров, В., Привържениците на Симеон Сакскобургготски като политическа субгрупа след 1989 г. (динамика на развитието и водещи политически ориентации) – В: В света на човека. Сборник в чест на проф. д.и.н. Иваницка Георгиева, т. 2, (Съставители Джени Маджаров и Красимир Стоилов), С., 2008, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 575-592.

¹⁶ Вж. Тепавичаров, В., СДС-това съм аз..., стр.47-64. Вж. също: Тепавичаров, В., Една теория за политическите субкултурни общности – В: Чрез миналото към бъдещето. Сборник в чест на проф. днк Маргарита Карамихова (Съст. Петко Ст. Петков), Велико Търново, 2018, Идсателство „Просвета“, стр.177-193.

идентичност. В този смисъл тук за първи път в българската етнология се въвежда и понятието „ниво на интензивност“ на идентичността, според което да се степенуват различните идентичности при хората.

- 1.5.3. Този труд на В. Тепавичаров на практика е изграден на методология, която се прилага в България за първи път.¹⁷ Показано е как едно етноложко/антроположко изследване може да бъде национално представително и да покрива терминологично антропологическото понятие за „емпирично насищане“. Показано е как може да се изгради национална етнографска мрежа за теренни изследвания и как самите респонденти да подпомагат изследователските търсения на учените.
 - 1.5.4. Едно от предимствата и приносите на този труд е и подхода на автора да покаже как традицията се инкорпорира в съвременната култура и влияе на поведението на хората. В този аспект изследваната група е показана като пример на продължител на демократичните традиции още от времето на Възраждането, като наследник на политическите послания на Левски и неговите съратници.
 - 1.5.5. В този труд политическата култура не е показана статично, както обикновено се прави в подобен род изследвания. Показана е динамиката на развитието на групата на фона на променящата се политическа ситуация: от формирането на общността още преди възникването на партията СДС до нейното поведение след края на този политически субект и реалното му изчезване от българската политическа сцена.
2. Освен приносите по отношение на понятието „политически сукултури“ В. Тепавичаров има други, които са свързани с неговите изследвания и публикации за необходимостта етнологията да има по-тясна връзка с основното и средното образование. За какво става въпрос :
- 2.1. Каква е педагогическата роля на етнологията и каква би била ползата от нейното включване в учебния процес в сферата на основното и средното образование. Този принос се основава на сериозен научен експеримент, извършен през 2010-2013 г. Става въпрос за реализиран проект Към Фонд „Научни изследвания“ при МОН под заглавие „Традициите в крак с времето“.¹⁸ След осъществяването на програмата по проекта и направения анализ на организирания пролетни и летни училища е и версията на В. Тепавичаров защо етнологията трябва да влезе в българското училище.¹⁹

¹⁷ Пак там, стр.16-41.

¹⁸ Проектът е с кодово наименование ДТК 02/13 от 16.12.2009 г. „Традициите в крак с времето (историко-етнологички проект за лятно училище за изучаване на регионалното културно историческо наследство и националните традиции).

¹⁹ Вж. Тепавичаров, В., Етнологията трябва да влезе в българското училище. – В: История и култура на старопланинското население(По примера на общините Етрополе и Сунгурларе),(Съст. Виолета Коцева), С.,2013, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.9-27.

Според автора тъкмо етнологията е най-подходящата наука за обучението и възпитанието на децата и учениците от основния и средния курс на образованието в дух на толерантност и опознаване на другостта, за добруването и разбирателството между различните етнически и религиозни общности у нас и в ЕС.

Вкарването на етнологията в образованието според автора ще допринесе и за по-голямата мотивировка на децата от ромски произход да посещават училище, тъй като това са резултатите от организирания по горепосочения проект училища. Те са били масово посетени от деца от всички религиозни и етнически общности, като участниците в експеримента са изразили своето категорично становище опита на тези училища да се пренесе и в обучението в основния и средния курс на образованието.

Тези изводи са особено важни в настоящото време на интеграция на България в ЕС, когато българските граждани ще трябва да общуват много по-интензивно с гражданите на страните членки на Съюза.

Тази статия е преведена на английски език и публикувана в специален сборник в република Северна Македония, посветена на бъдещето на етнологията и антропологията.²⁰

2.2. Във връзка с приноса, посочен по-горе, следва да се отбележи и научно-приложния принос на В. Тепавичаров по отношение някои елементи на нашето основно и средно образование, които да направят учебните програми и ходенето в училище по-приемливи и атрактивни за децата от различните етнически и религиозни общности у нас.²¹ Тук особено внимание заслужава тезата на автора, че в учебниците по история и гражданско образование следва да се включат и уроци по етнология, като в тях влезе и материал от културата на живеещите в България етнокултурни и религиозни общности. Така според В. Тепавичаров ще се избегне етноцентризмът в нашата образователна система, който според неговите проучвания дистанцира учениците от небългарските етнически общности от целите на образованието.

2.3. По-нататък в този ред на мисли следва да се обърне внимание и на неговите етнопедагогически публикации за реформиране на нашата образователна система и пригаждането на учебните програми за преподаване в интеркултурна

²⁰ Вж. Тепавичаров V., Ethnology must Enter in School Programmes (an Ethnographic Experiment from Bulgaria) – In: Against All Odds: Ethnology and Anthropology Between Theory and Praxis (Ed. by L. S. Ristevski and I. Crv. Ristevska), Скопје 2017q, p.129-146.

²¹ Вж. Тепавичаров, В., Етноцентризмът и инерциите от миналото – сериозни проблеми в българската образователна система (етнопедагогически аспекти на основното и средното образование) – Стратегии на образователната и научната политика, год. XXVI, кн. 5, 2018, С., Министерство на образованието и културата, стр. 528-537. Заради своя приносен и приложен характер статията и изтеглена и каталогизирана в Централноевропейската библиотека в Будапеща.

среда.²² В рамките на няколко статии, които имат и приложен характер, в детайли се показва какви умения и компетентности трябва да имат българските учители, за да могат да отговорят на предизвикателствата в образователната система през XXI век. Към този ред от приноси трябва да прибавим и статията на В. Тепавичаров за механизмите на изграждане на система за доверие и толерантност между различните групи в българското общество на основата на неговите проучвания в Централните Родопи.²³

Заради своите приноси за свързването на етнологията и образованието през 2012 г. доц. В. Тепавичаров получи и специална грамота от Националното етнопедагогическо сдружение „Проф. Иван Шишманов”, а през 2013 г. и сертификат от Дружеството за работа в интеркултурна среда (вж. Приложение № 5 и Приложение № 6 от Папка „Приложения”).

3. Към приносите на В. Тепавичаров трябва да изтъкнем и неговата публикация за съвременното българско митотворчество.²⁴ Във фокуса на проучването е изграждането на мита за известния български футболист Георги Аспарухов и какви функции изпълнява този мит понастоящем. Това е единствената статия за българското митотворчество в съвременността и е нагледен пример как трябва да се изследва този феномен в едно модерно общество. С тази публикация В. Тепавичаров на практика се противопоставя на някои становища за отсъствието на митотворчество в едно модерно и образовано общество.
4. Като принос трябва да се счита и статията на В. Тепавичаров за локалната идентичност в съвременността, което изследване е по примера на гр. Етрополе и неговите жители. В публикацията за първи е вкарана нова теренна етнографска информация и са посочени някои особености, стоящи в основата на локалната идентичност на етрополци понастоящем. Заради тази статия, както и заради множеството други проучвания на автора на селищата от Етрополска община, през 2016 г. той бе удостоен с Благодарствена грамота от Гражданския комитет за изследване на града (вж. Приложение № 7 от Папка „Приложения”).

²² Вж. Тепавичаров, В., Социокултурна компетентност на учителя – В: Обучение на учители за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда. Наръчник за учители, С., 2013, Национален институт за обучение и квалификации в системата на образованието, стр.9-19.; Също: Тепавичаров, В., Етнопедагогически основания на правата на етичките, пелигиозните и културните малцинства у нас – В: Обучение на учители..., стр.106-117.; Също: Тепавичаров, В., Професионални и личностни компетентности на учителя за работа в интеркултурна среда – В: Обучение на учители за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда. Наръчник за учители, С., 2013, Национален институт за обучение и квалификация в системата на образованието, стр. 15-24.

²³ Вж. Тепавичаров, В., Толерантността и доверието – ключ към интерграцията на етническите и религиозни общности в българското общество (Примерът на селата Славейно и Виево, община Смолян) – В: „Вяра – смесена”. Аспекти на всекидневието в две родопски села (Съст. Виолета Коцева), С., 2014, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр.73-87.

²⁴ Вж. Тепавичаров, В., Съвременно българско митотворчество: митът за Георги Аспарухов Гунди (изобретяване и функции) – Балканистичен форум, год. XXVI, № 1, 2017, Звездите на Балканите (Съст. Милена Ангелова), Благоевград, стр.120-137.

5. В друга статия на доц. В. Тепавичаров е публикуван и единствения принос в нашата академична среда как праволинейната еволюционна теория на Луис Хенри Морган се пренася в българската историческа наука посредством творчеството на Карл Маркс и Фридрих Енгелс.²⁵ В статията се отправят и някои критични бележки към общността на българските историци за тяхното безрезервно приемане на праволинейната еволюционна теория на Морган, въпреки че повечето нейни постулати отдавна са отречени в етнологията и антропологията.
6. Към приносите на В. Тепавичаров непременно следва да се и неговата студия за социалистическата модернизация в България.²⁶ За първи път в българските хуманитарни и социални науки се поставя въпроса за особеностите на термина „модернизация“ в годините на тоталитарния социализъм и какви функции изпълнява тази „модернизация“. Тук се въвежда в обръщение нова емпирична информация, която показва „оселячването“ на градовете в резултат на масовото преселване на българските селяни в градовете. Именно в този аспект авторът поставя въпроса дали това може да се нарече с определението „модернизация“ и дали този начин е изиграл положителна роля за развитието на българското общество. Със „социалистическата модернизация“ В. Тепавичаров свързва и някои недъзи на нашето общество понастоящем.
7. Изключително интересен е и приносът на В. Тепавичаров в неговата студия „Проектът и хората“.²⁷ За първи път в теорията и практиката по отношение реализацията на научни проекти той въвежда правилото да се прави анализ на въздействието на реализацията на един научен проект върху хората, свързани с него: върху самите изследователи и техните помощници студентите, върху самите респонденти и върху жителите на населените места, където са осъществени научните търсения на екипа. Предоставени са твърде интересни изводи и най-вече как в хода на реализацията на такива научни начинания проучването променя възгледите на участниците, променя тяхни политически ориентации и етнокултурни ценности.
8. Интересни са и изводите на В. Тепавичаров в резултат на друго негово проучване през 2015-2017 г., свързано с бежанската криза в България.²⁸ На основата на нова теренна етнографска информация, събрана от невралгични точки на бежанските потоци в България, В. Тепавичаров обръща внимание на някои черти от културата

²⁵ Вж. Тепавичаров, В., Проблемът за наследството на Луис Хенри Морган в българската медиевистика – В: Тангра. Сборник в чест на 70-годишнината на акад. Васил Гюзелев, С., 2006, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.869-876.

²⁶ Вж. Тепавичаров, В., Социалистическата модернизация в България (етнологични проекции) – *Ethnologia Académica*, № 4, Българските специфики – между традицията и модерността, С., 2008, стр.255-276.

²⁷ Вж. Тепавичаров, В., „Проектът и хората“ – В: *Насилие, политика и памет. Комунистическият режим в Пиринска Македония – рефлексии на съвременника и изследователя*, С., 2011, стр.146-176.

²⁸ Вж. Тепавичаров, В., *Кризата с бежанците и българите след 2011 година (етнологични бележки)* – В: *Екосреда и жизненни традиции (Съст. Виолета Коцева)*, С., 2017, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.135-163.

на съвременния български гражданин, свързани с възприемането на другостта. Това от една страна е хуманизма на част от респондентите и особено на тези, които са пряко свързани с бежанските потоци и добре познават самите бежанци. От друга това е незнанието на много хора, които се осведомяват за тази криза от медиите, за които са характерни страхът от другите и непознатите, а в тази връзка и неприемането на идеята за настаняването на бежанци в България. Всичко това се разглежда на фона на традицията и как отделните ситуации и манипулации променят културата на хората в посока на фашизоидни идеи.

9. Важна част от научните приноси на В. Тепавичаров са и неговите изследвания за политическата култура на албанците, осъществени в четири теренни проучвания в периода 1997 – 2006 г. на територията на днешна Северна Македония, Косово и района Санджак в Сърбия. Това е неговата статия за оформянето на политическото общество на албанците в бившата Република Македония.²⁹ Тук в българската историческа и етнологичка наука се въвежда нова етнографска теренна информация, на основата на която авторът определя и някои от основните ориентации в политическата култура на албанците от Република Македония. Посочва се преходът от традицията към модерността, към възраждането на това население в резултат на демократизацията на държавите от бивша Югославия. Същевременно са обяснени и някои негативни характеристики в поведението на тези хора, свързани най-вече с нежеланието да се възприемат новостите на модернизацията.
10. Към приносите на В. Тепавичаров следва да споменем и неговите публикации за хеманизация на теренните етнографски изследвания и за използването на хуманизма и толерантността като средство за повече прецизност на проучванията, както и самите проучвания за възпитанието на добродетели като разбирателство и изграждане на стереотипи да разбиране на другостта.³⁰ Тези идеи на автора да нови в българската етнологичка наука и в определен аспект са продължение на хуманистичния изследователски подход на великия американск антрополог Франц Боас.
11. Не бива да се подминава и оригиналният подход на автора към изследването на митологичното възприемане на „Европа” и „европееца” сред българското общество,³¹ което може да се отнесе към неговите приноси върху съвременното българско митотворчество. В статията се проследява митологичното възприемане на Европа и европейското още от времето на Възраждането и как тази митология

²⁹ Вж. Тепавичаров, В., „Политическото общество на албанците в Република Македония (проблеми на формирането) – История, № 1-2, 2003, стр.64-75.

³⁰ Вж. Тепавичаров, В., „Етнографското изследване като агент на хуманизма и толерантността – В: Насоки в академичното изследване и преподаване по етнология и антропология (Съст. Виолета Коцева), С., 2018, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, стр.178-182.; Също: Тепавичаров, В., „Толерантността и доверието – ключ към интеграцията...”, стр.82-87.

³¹ Вж. Тепавичаров, В., „Понятието „европеец” сред българското общество в процеса на българската евроинтеграция – Ethnologia Academica, № 5, Модерни и постмодерни етюди в етнологията и антропологията, С., 2010, стр. 140-151.

постепенно губи своята сакралност с опознаването на страните от ЕС в хода на българската евроинтеграция. В тази връзка е и извода на автора, че незнанието и невежеството са в основата на митологичните и неверни оценки за много явления, като на тях се противопоставят науката и знанието: основните инструменти срещу всякакви суеверия и неверни представи за света и непознатото.